

IZJAVA NEODVISNOSTI.

Tak je bil duh revolucionarnih očetov leta 1776.

V kongresu 4. julija 1776. Soglasni proglas prvih trinajstih Združenih držav ameriških.

Kadar se v toku dogodkov porodi potreba, da pretrga en narod politične vezi, ki so ga vezale s drugim, in da zavzame med ostalimi državami na svetu samostojno in enako stališče, do katerega je po prirodnih in božjih postavah opravičen, tedaj zahteva pošten človeški občuti, da svede ta narod radiče, ki so ga privedli do ločitve od stare države.

Smatramo, da so same po sebi umavne in dokazov nepotrebne sledeče resnice: da so vsi ljudje enako ustvarjeni in da so sprejeli od svojega stvarnika gotove neoporekljive pravice, da je med temi pravica do življenja, svobode in do stremjenja po sreči. V dosedaj pravico imajo ljudstva svoje vlade, katerih pravična oblast izvira iz soglasja vladanega ljudstva. Če pa posebe katerakoli vladna oblika v te namene in jih satira, tedaj ima ljudstvo pravico, da tako vlado spremeni ali pa skrajno in ustanovi novo vlado na takih načelih in uredi njeno oblast v taki obliki, kakor spozna, da je najpotrebnejša za njeno varnost in srečo. Razum sicer velja, da se stare vlade ne spreminjajo in majhnih in množičnih razlogov, in iskunjše nas tudi uči, da ljudstvo rajši trpi krivice, kolikor jih more trpeti, kakor pa da bi si samo jemalo pravico s uničevanjem oblik, katerih je vajeno. Toda če dokazuje krivice in storiljenja brez konca in kraja, ki grede venomer na istem smotrom, namen, da podvržejo narod absolutnemu despotizmu, tedaj ima ljudstvo pravico in je njegova dolžnost, da skrajno vlado in da si ustanovi boljše branike za svoje bodočo varnost.

Na ta način so potrpečljivo trpele naše kolonije in tako je nastala neizogibna potreba, da se vrže stari vladni sistem. Zgodovina sedanjega kralja Velike Britanije je zgodovina ponovnih krivic in prisvajanja neopravičenih oblasti s dirkečinim namenom, da ustanovi absolutno tiranstvo nad temi državami. V dokaz predlagamo nepristranskemu svetu sledeča dejstva.

Odrekel je priznanje zakonov, ki so najbolj koristni in potrebni za blaginjo ljudstva;

svojim gospodarjem je prepovedal uveljaviti najhujših in najnevarnejših zakonov ali jih je enostavno suspendiral in zavlekel, da niso prišli v veljavo;

prepovedal je zakone, ki so bili namenjeni blaginji velikih narodnih okrožij, in je sporel, da uveljavi te zakone le tedaj, če se ljudstvo odreče pravico zastopstva v postavljajih, kar bi bila za nas neposredna krivica — in kar je le tiranom v korist;

skliceval je postavljajna telesa v nenavaden in pust kraj, oddaljene od javnih središč in mest, kjer so shranjeni javni spisi, s namenom, da jih poniža, utruji in tako prišli pod svojo oblast;

raspustil je ponovno postavljajne sčere, kar so se morile upirati njegovim napadom na pravice ljudstva;

ko so bili sčeri raspusteni, ni dolgo časa dovolil novih volitev in tako je bilo ljudstvo brez zakonodajstva prepričano samo sebi; kolonije so bile izpostavljene nevarnosti invazije od zunaj in nereda v notranjosti;

trudil se je, da bi preprečil rast prebivalstva v državah s tem, da je ovrnil zakone o naravnih priseljenecih, omejeval priseljevanje in povzročil krivične pogoje za dobavo zemljišč;

ovrnil je administracijo justice s prepovedjo zakonov za ustanovitev sodnih oblasti;

podvrnil si je sodnike, da so bili samo od njega odvisni in so le pobirali plače;

uvredil je nebroj novih uradov in postal samokaj cele roje uradnikov, ki so nadlegovali ljudstvo in se redili na naše stroške;

v mirnih časih je imel med nami stalne sramote brez dovoljenja naših postavljajnih sčerov;

vojno oblast je dvigal nad civilno oblast in jo naredil popolnoma neodvisna.

Dalje je gasil naše ustavo in naše zakone s sledečimi krivičnimi čini:

nametil je med nas večja števila oboroženih čet;

sklil je vojske s sleparskimi sodnimi raspravami pred kamnjo za umore, ki so jih izvršili nad prebivalci teh držav;

napiral je naše trgovino s ostalim svetom; nalagal nam je davke proti naši volji;

odrekel nam je pravico do porotne obravnave v naših slučajih;

transportiral nas je čez morje in tamkaj gnil pred našimi očmi;

v sosedni angleški provinci je odpravil svojo sodni sistem angleškega prava in uvedel samostojno vlado s razširjenimi mejami, kar je imelo nam, da po enakom vzoru uvede absolutistično vlado tudi v naših kolonijah;

odvzel nam je svobodo (charters) in satri naših zakonov, s čimer je ručil temeljno moč naše vlade;

suspendiral je naše postavljaje in si vzel moč, da nam on daje zakone;

odgovodal se je tukajšnji vladi s tem, da nam je odrekel zaščito in nam napovedal vojno;

ropal je naša morja, napadal naša obrežja, pobiral naša mesta in moril naše ljudi;

ravno v tem času je poslal semkaj veliko armado tujih najemnikov, da dovrši delo moritve, razdejanje in tiranstva, katero je že prišel s največjo perfidnostjo in krutostjo, ki nima para v najbolj barbarični dobi in ki nikakor ne pristaja glavi civilizirane države.

Priznil je naše državljanke, katere je vjel na morja, da so se morale oborožiti proti svoji domovini in da so postale reblji svojih bratov in prijateljev, ali da padejo od njihovih rok.

Uvrstil je med nami vstaje in nahajal proti nam izvolocene indijanske divjake, katerih vojnovske je sveraka moritev stardkov in deca, našim in našim.

V vsakem slučaju teh naših krivic smo se

pritožili na najpoučnejši način, toda vsaka naša pritožba in prošnja je obrodila le več krivic. Vladar, čigar značaj ga v luči omenjenih krivic označuje zatiranja, ni sposoben, da bi vladal svobodni narod.

Nismo hoteli delati nobene krivice našim britanskim bratom. Svarili smo jih nešteto krat, da naj si ne priključajo neopravičene oblasti nad nami; opozarjali smo jih tudi na okoliščine naše emigracije in naselitve v teh kolonijah. Apelirali smo na njihovo prirojeno pravičnost in velikodušnost; sklicevali smo se na sorodne vezi med nami in jih prosili, da naj nehaajo s krivičnim priključanjem oblasti, ki bi morale pretrgati te vezi. Ali tudi oni so bili gluhi za naše pravične glasove in niso se ocalili na naše krvno sorodstvo. Zato moramo danes tudi njih, ki obsojajo našo ločitve, smatrati za tje, kar velja za vse ostalo človeštvo; za sovražnike v vojni in prijatelje v miru.

Karaditega izjavljamo mi zastopniki Zedinjenih držav ameriških, zbrani v generalnem kongresu in ključni najvišjega sodnika za pričo naših čistih namenov, in slovesno proglašamo v imenu vsega dobrega ljudstva teh kolonij, da so te Združene kolonije od danes in da imajo pravico biti **SVOBODNE IN NEODVISNE DRŽAVE**, da so proste vsakega podanštva do britanske krons, da so popolnoma pretrgane vse politične vezi med njimi in Veliko Britanijo in da imajo te kolonije kot **SVOBODNE IN NEODVISNE DRŽAVE** od danes naprej vso moč napovedovati vojno, sklopiti mir, ustanovljati zveze, voditi trgovino ter storiti in vršiti vse, kar imajo pravice morali **NEODVISNE DRŽAVE**. Da krivdome te svoj proglas in napajoči v bojni neodvisnosti se zavzemamo, da smo pripravljeni krivovati svojo čast, imetje in svoje življenje.

JOHN HANCOCK, predsednik kongresa.

(Sledi 55 podpisov zastopnikov in vseh prvih trinajstih držav.)

RAZPIS NAGRADE ZA NAJBOLJŠI NAČRT SVETOVNEGA MIRU.

Bivši urednik Edward W. Bok iz Philadelphije je razpisal nagrado v znesku po sto tisoč dolarjev v tako vrsto.

NAČRT MORA ODOBRI TI ALI ZVEZNI SENAT ALI AMERIŠKO JAVNO MNENJE.

New York, N. Y. — Stotisoč dolarjev je pripravljenih za ti-stega Američana, ki je v stanu izdelati najboljši načrt, po katerem bi mogle Združene države sodelovati s drugimi narodi v tem, da bi bil dosežen in ohranjen svetovni mir.

Dne 1. julija je bilo naznanje-no, da je to vsoto dal bivši ured-nik Edward W. Bok iz Philadel-phije

Ta sklad ima ime "American peaceaward" — ameriška mirovna nagrada". Podeljena bo v dveh polovicih. Najprej bo dobil tisti, ki zasnuje idejo, \$50.000. Drugo polovico bo dobil pa potem, ko se (Dalje na 2. strani.)

Angleži in Francozi si kažejo pesti.

Obredno stanje v Poruhrju, ko je bomba ubila 10 Belgijcev; 223 Nemcev aretiranih.

London, 2. jul. — Med Anglijo in Francijo je ponovno vzplamela kriza. Francoska vlada noče dati pismenega odgovora Angliji na njeno vprašanje, kaj nameravajo v Poruhrju. Poincare je v soboto naložil francoskemu poslaniku v Londonu, naj poseti lorda Curzona in mu ustmeno pove vse, kar hoče vedeti angleška vlada. To je zanj beseda Francije in Belgije glede reparacij. Anglija zahteva pismen odgovor.

Ako bo angleška vlada vztrajala, da hoče pojasnil francoskega poslanika drugače kot črna na belem, je moment preloma tukaj. Pariz, 2. jul. — Porenska za-vezniška komisija je ukazala za-sežene vse grške ladje, ki pridejo v Carigrad. (Dalje na 2. strani.)

TAKE SO "POČITNICE", KI KI JIH IMAJO DELAVCI V "DOBRIH ČASIH".

Joplin, Mo. — V tukajšnjih rudnikih svinca in kositra je prenehalo delo radi prenizke cene za rudo. Več ko 15.000 delavcev je dobilo dva tedna "po-čitnice".

Francija v nevarnosti bankerota.

Država ima 423 milijard frankov dolga in 35 milijard letnega deficita.

Pariz, 2. jul. — Poincarejeva vla-da je s svojo politiko v nemškem Poruhrju nakopičila Franciji toliko dolga, da država bankrotira v dveh letih, ako ne bo hitro konzolidirala svojih dolgov. Te besede je izrekel podpredsednik zborni-čne komisije definitivnih vojnih računov, ki je ob enem odkril jav-nosti, da dolgov Francije znašajo danes 423 milijard fr. Letni deficit znaša 30 do 35 milijard frankov. Ako hoče Francija plačati vse te-koče in zaostale obresti od svojih dolgov, mora v ta namen potrošiti vse svoje dohodke prihodnjih dveh let.

PRIPRAVE NA 150-LETNICO NEODVISNOSTI.

Philadelphia, Pa. — V letu 1926 se vrši tukaj razstava v pro-slavo stoletja neodvisnosti neodvis-nosti Združenih držav. Priprave so že v teku. Razstava bo ravno tam v Fairmont parku, kjer je bila leta 1876, ko so Združene države obhajale stoletnico svoje-ga obstanka.

Mala entente raste.

Pariz, 2. jul. — Zastopniki 20. entente bodo imeli konferenco 20. julija v rumunskem letovišču Sinaji glede sprejetja Grške, Poljske in Albanije v malo entente. Določili bodo tudi stališče male entente proti Bolgariji. Beneš, Ninič in Tuca bodo navzoči.

Turki zasežejo grške ladje.

Carigrad, 2. julija. — Turške oblasti so naznanile, da bodo za-sežene vse grške ladje, ki pridejo v Carigrad.

11 LADIJ PRIPELJALO 10.000 PRISELJENCEV V NEW YORK.

Priseljenci predstavljajo dvain-dvajset narodov, in mnogi se bo-do morali vrniti domov, ker je kvota izčrpana.

TRJE PARNIKI SO TEKMOVALI, IN AMERIŠKA LADJA JE DOBILA TEKMO.

New York, N. Y. — Enajst pot-niških parnikov je s 10.000 prisel-jenci prišlo v newyorško luko v soboto popolnoma. Priseljenci pred-stavljajo dvaindvajset narodno-sti.

Tri ladje so tekmovali iz Carigrada. Na krovu so imele tri tisoč Grkov. Grška kvota pa je le 6124. Ena je plula pod angleško zas-tavo, ena pod francosko in ena pa pod ameriško. Amerika je vma-gala v tej tekmi.

Angleška ladja je bila prva, ko so pripele v luko, ali v končni tekmi za kvantitino so Američa-nje prvi dospeli do nje. (Dalje na 2. strani.)

Gen. Black odgovoren za herrinske izgredo.

Preiskovalni šerifski odsek je tudi zaključil, da je potkov-nik Hunter morda.

Springfield, Ill. — Odsek illi-noiske legislature, ki je imel do-gnati, kdo je zakrivil znane herrin-ske izgredo, pri katerih je 23 oseb izgubilo življenje tekom stavke pred enim letom, je v svojem po-ročilu — ki je bilo objavljeno v nedeljo — obtožil generala C. E. Blacka, poveljnika illinoiske milice, dalje polkovnika Hunterja v Marionu, javne uradnike okraja Williamson, odbornike krajevne rudarske unije in gotove senatorje, da so moralno odgovorni za izgredo. Odsek tudi zahteva, da se Hunter odstavi.

Poročilo preiskovalnega odseka je takšno, da si trgovska zbornica s baroni premoga vred bi ne mogla feletiti boljšega.

HARDINGOV NAČRT ZA LETNO ZMANJŠANJE NARODNEGA DOLGA.

Kakor menijo uradniški krogi v finančnem departamentu, ni za-stranega pričakovati, da bi pri-hodnji kongres sprejel predlogo vojaškega bonusa.

ZA POL MILJARDE DOLARJEV NAJ BI BIL NARODNI DOLO ZMANJŠAN NA LETO.

Washington, D. C. — Predsed-nikova nakana, zmanjšati narodni dolg za pol milijarde dolarjev na leto brez zvišanja in najbrž tu-di brez znižanja davkov, je možna in ispoljiva, če ne bo prihod-nji kongres sprejel predloge vo-jajškega bonusa.

Dasiravno je senator Smoot za-trdil, da bo kongres na svojem zasedanju, ki se prične meseca decembra, sprejel vojaški bonus kljub Hardingovemu vetiranju, je bil Hardingov načrt za zmanjša-nje narodnega dolga sestavljen na podlagi tega, da ne bo spreje-l. (Dalje na 2. strani.)

Angleška reakcija je v strahu.

Dva torijska priporočata reforma, ki naj oslabi Delavsko stranko.

London, 2. jul. — Narasla je val Delavske stranke, ki se bliža kontroli nad deželo, je opislil to-rijski. V torijskem časopisu sta se oglasila dva člankarja ki svari-ta svoje pristaje, da si socialisti osvoji vlado na Angleškem kaj kmalu, ako bodo nasprotniki socia-lizma po stari navadi samo napa-dali socialisti in se norčevali iz njihovega programa.

J. L. Garvin, ki piše v "Obser-verju", poziva protidelavske stranke, naj zdaj, ko imajo še pa-rlament v svojih rokah, hitro sprejmejo reforme, s katerimi bi se treba potolažiti ljudstvo. Garvin opozarja na fakt, da ima Delavska stranka zelo dobre in sposobne voditelje in veliko maso delavstva za seboj; ta masa je vsak dan večja.

LENA NARODOV JE PROTI DELAVCEM.

Cologne, Nemčija. — (Fed. Press.) — Komisija lige naro-dov, ki upravlja zadeve Saars-ke doline, je pokazala, da je popolnoma v službi reakcije. Komisija je nastopila proti stavkujočim rudarjem v Saaru in jim prepovedala stavkovne straže. Odlvela je tudi zakon bivše cesarske Nemčije, ki do-loči tri mesece zapora za stav-karje, ki nagovarjajo stavko-kaze od dela. Rezultat je bil, da so se rudarji po treh mesecih morali vrniti poraženi na delo.

Vojaki napadli stavkarje z bajonetmi.

Mnogo delavcev je bilo ranjenih v bitki s kompanijskimi silami v Kanadi.

Sydney, Nova Škottija, Kanada. — V nedeljo zvečer so izbruhnili izgredi v bližini koksovih peči in trajali so do polnoči. Polcija in vojaštvo je napadlo veliko maso stavkujočih jeklarskih delavcev. Vojaki, ki so imeli na glavah železne klobuke kakor na fronti, so naskočili delavce z bajonetmi.

Natančno število žrtv še ni znano, toda mnogo je obledelo ranjenih.

2500 BIČANJ V OKLAHOMI V ENEM LETU.

Oklahoma City, Okla. — Go-vernerjev tajnik Aldrich Blake je poročal pred par dnevi, da je ma-skirana drhal izvršila samo v O-klahomi 2500 bičanj v preteklem letu.

Amerika obdolžena kontrole porodov.

Dunaj. — Škof Sigismund Waits, bivši duhovni učitelj ce-sarja Karla, je dne 20. junija de-jal na velikem shodu klerikaleev in monarhistov, da so ameriške le-na preprečile dva miliona poro-dov v zadnjem letu. Dalje je re-kel, da Francozi preprečijo pol milijona porodov vsako leto. Nem-ci so pa v prejšnjem letu ubili s porodno kontrolo 25.500 otrok.

PROLETARSKO ZDRUŽENE DRŽAVE EVROPSKE, SO TROCKIJEV CILJ.

Trockij priporoča alijanco Evro-pe proti kapitalistični Ame-riki.

Moсква, 2. jul. — Sovjetski vojni komisar Leon Trockij je ob-javil v "Pravdi" članek, v kate-rem priporoča proletarske Zdru-žene države evropske kot alijanco proti Ameriki. Trockij piše, da re-volucija v Ameriki je še daleč in Amerika bo sadnja trdnjava me-dnarodnega kapitalizma. "Tena ekonomska kooperacija evropskih ljudstev je potrebna, ako se hoče Evropa obvarovati gospodarske nadvlade mogočnega ameriškega kapitalizma" piše Trockij.

"Amerika je dobila, kar je ho-tela, ko je šla v vojno, naka se je umaknila iz Evrope in edaj hlad-no gleda gospodarsko agonijo zadnje ter čaka krize, ko bo v stanju pokupiti vso Evropo, kakor je bilo v Avstriji, za mal denar. (Dalje na 2. strani.)

Ameriški reparacijski komisar odstopil.

Boyden se je naveličal posadati v Parizu.

Pariz, 2. jul. — R. W. Boyden, ameriški član zavezniške repa-ra-cijske komisije, je odstopil. Nje-gova služba poteče 31. julija. Boy-den je dejal v intervjuju, da je dovolj dolgo trafil čas v Parizu. Njegovo mesto ostane najbrž iz-praznjeno, kajti ameriški zastop-nik v reparacijski komisiji ima le posvetovalen glas.

VREME.

Chicago in okolice: V sredo jasno in gorko. Lahki različni ve-trovi. Temperatura v sdnjih 74. urah; najvišja 76, najnižja 66. Bolnee izide ob 5:19, zalde ob 8:29.

NAROČNIKOM.

Vesled pramika Neodvisnosti "Prosveta" ne izide jutri.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.
Naslov na vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2687-59 So. Laundale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.
Owned by the Slovenic National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year, Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepju n. pr. (Junija 30-23) poleg vsakega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovito je potrebno, da se vam ne ustavi list.

AKO STRIŽEJO OVCE V WALL STREETU.

Obogateti, hitro obogateti je dandanes želja večine ljudi. Gospodarski sistem je tak, razmere v človeški družbi so uravnane tako, da ima tisti gospodarsko in politično moč, ki je bogat. In ljudje se pehajo za to močjo, kajti če si prisvoje to moč, lahko store marsikaj, kar revež ne more. Ako je človek milijonar, lahko na pr. poleti odpotuje v hladna morsk kopališča, pozimi pa v južne kraje. Revež mora delati poleti v najhujši vročini v zatohlem tovarniškem zraku, pozimi pa na prostem v mrzli zimski burji. To je ena primera, ki pokazuje razliko med bogatim in siromakom. Takih primer bi lahko navedli tisoč, deset tisoč ali še več, ki bi vse potrdile, da bogat človek lahko živi po svojih željah, revež pa tako, kot mu drugi ukažejo.

Ta razlika povzroča v ljudeh željo po bogastvu in takimi, da puščajo na strani vse previdnost, kadar so na lovu za bogastvom, in da so nedostopni gospodarskim naukom o preuredbi gospodarskega sistema v splošno ljudsko korist.

Med ljudmi, ki stremijo po hitrem obogatitju so navihanci in povprečnjaki. Navihanci obirajo te povprečnjake, da je joj. Ti povprečnjaki so ovce, ki silijo za svojimi voditelji — navihanci in katere navihanci prav pošteno ostrizejo, tako da se lahko vrnejo med tiste, ki morajo delati, da se prežive.

V starem kraju so imeli loterijo, ki je v interesu države skubila siromake. V Ameriki je loterija prepovedana, ampak za to imamo napravo, ki še bolj obere povprečnjake, kot je obirala siromake v starem kraju.

Ta naprava je borza. Na borzi je padala vrednost raznih papirjev med 20. aprilom in 23. majem. Izguba v tem času je znašala dve milijardi dolarjev. Delnice 89 korporacij so padle v vrednosti v tem času za \$1,722,000,000 pod najvišjo ceno, ki so jo imele v letu. Še celo Standard Oil družba v Indiani je zašla v ta borzni vrtnec in njene delnice so padle v vrednosti za \$132,000,000. Delnice jeklarskega trasta so padle v vrednosti za eden in šestdeset milijonov dolarjev in gospod Gary prav zaenkljivo ni zahteval, da se morajo borzne kupčije odpraviti, ker razvrednostujejo delnice jeklarskega trasta. Vrednost delnice General Motors kompanije je padla za eden in šestdeset milijonov dolarjev.

Borzijani so nagnali vrednost raznih delnic navzgor. Zakaj? Za to, da so povprečnjaki mislili, da je zdaj prišel čas, ki hitro obogate, ako pokupijo delnice, ko plezajo v ceni navzgor. In tako se je tudi zgodilo. Povprečnjaki so se pulili za delnice, katerih cena je plezala navzgor in pri tem sanjali o milijonih, ki jih pridobijo brez truda. Kupovali so in kupovali. Naenkrat je pričela padati vrednost delnic. Izgovorov za tako padanje je na tucate, da povprečnjaki ne opazijo, kako so sedli na spretno nastavljen limanec. Navihanci med borzijani so prav dobro vedeli, kaj delajo. Vrednost delnic je bila nagnana tako visoko, da jim ostane lep profit, ako povprečnjake prišlijajo, da prodajo delnice po nižjih cenah.

Naravnost jim ne morejo reči: "Slušite, prodajte delnice po nižji ceni, ker hočemo imeti mi od borzne igre dobiček." Nak, tako ne gre. Za to vržejo nekaj delnic po nižji ceni na borzni trg. Izvršen je prvi sunek. Povprečnjaki se ustrašijo in pridejo s svojimi delnicami na trg. Zdaj prično cene še bolj padati. Kakor so preje borzijani plesali okoli zlatega teleta, ko so naganjali cene navzgor, tako zdaj rajajo okoli njega, ko padajo cene.

Ako en sunek ne pomaga, vprizorijo borzijani dva ali tri, kajti profit jim ne uteče. Pravi borzijani prihajajo zopet na trg, ko so delnice dosegle najnižjo ceno. Tedaj jih pokupijo, da jih prično zopet prodajati po višji ceni.

Ta igra se ponavlja in vedno se najde dosti kalinov, ki gredo v past. Kako konča igra, je pa dobro podučeno le notranji borzijanski krožek, ki vodi igro in ji daje smer.

Ljudje pač hočejo obogateti čez noč. Notranji krožek borzijanov pa striže tiste ovce, ki bi rade obogatele, da sam obogati in k nagromadenim milijonom gromadi nove milijone dolarjev.

O Einsteinovi teoriji.

Piše Zvonko Novak.

(Deveto nadaljevanje.)

Zvezdo Merkur so opazovali že celo vrsto let ter dognali, da se lega njene poti izpreminja, ali ne pa za toliko, kolikor kažejo računi. Razlika v enem stoletju znaša po svoji dosegljivi dolžini samo en čevlj, ali to je mnogo več kakor pa vse možne zmote v opazovanju. To mora imeti kak vzrok, ki je še neznan, ali pa ni so Newtonovi zakoni docela natančni. Dokler se teorija o relativnosti ne pospe na višje svoje popolnosti, moramo pač reči, da še nimamo razlage tega pojava.

Moja razprava so bila svojemu koncu. Kolikor sem povedal dole, naj služi v boljše umevanje tega, kar nameravam napisati še v par odstavkih. V teh bom primerjal relativnost s raznimi telesnimi gibanji ter izkušal čitateljstvu predočiti, kako si tisto relativnost predstavlja Einstein.

Relativnost in gibanje teles.

Tisti, ki se ogreva za teorijo relativnosti, ne sre na Newtonove zakone o gibanju in težnosti le s kritičnim očesom. Čim bolj jih preučuje, tembolj se mu zde krasni, sijajni in priprosti. Nanje se kakor na lepe sanje — dovršene po svoji kakovosti, ali izvirajoče iz duha, ki sanja.

Kakor sem že rekel, se Newton naslanja predvsem na absolutni prostor, čas in absolutno snov. Če so te reči relativne, potem niso sicer njegove postavbe napačne, ali vendar pa manj pomenljive. Telo, prepričano samemu sebi, se giblje v ravni črti. Tods kaj pa je ravna črta? Črta, ki je ravna v Ajevem prostoru, utegne biti kriva v Bejevem. Nadalje je sila merjena s tem, kako se izpreminja gibanje tega ali onega telesa. Toda kaj je veličnost ispremembe? V katerem časovnem sistemu mora biti merjena? Kako naj vemo, ali obstoja tista sila, ali ne? Aju se zdi, da se ispreminja gibanje. Beju se ne. A zatrjuje, da je sila, B jo zanika. Je, kateri ima prav, ali A, ali B? Pa še več. Dve telesi priplavljata drugo drugega s silo, ki je sorazmerna produktu njunih vsebin, deljenemu s kvadratom razdalje med njima. Ali kaj sta njuni vsebini? Ali naj ju ima izmeriti A, ali B?

Očividno nam je iznova začet, če ima relativne prav. Iti moramo nazaj za gibanja teles, ki jih opazujemo s svojega lastnega posebnega stališča, ter mislimo v smislu dogodkov, ki so skupni vsem. Tu naj navedemo naslednji primer. Dne 8. februarja, 1921, je bila luna med solncem in zemljo. Dne 22. februarja istega leta je bila, kakor se je dalo videti z zemlje, v smeri, nasprotni solncu. Newton je dal zakone za eliptično gibanje lune od prve lege do druge, kakor jo opazujemo. Relativne je za stike med vrsto dogodkov, o katerih govorimo kakor o sledočih si legah lune med datumoma, ki smo ju omenili. Ali tisti legi bi se utegnili zdeti drugemu opazovalcu drugačni. Ta se postavlja za luno, solncem in datumoma ter preuči dogodke, iz katerih je luna in solnce in datuma. On se potem vpraša, zakaj so tisti posebnosti dogodki to, kar so, pa nič drugega. In ko je dobil odgovor na svoje vprašanje, stopi kopet doli na mater zemljo ter ga prevede v naš jezik prostora, časa in snovi.

In sedaj, ko imamo posla z dogodki, se moramo poslužiti edinega odnosa med njimi samimi, kolikor so nam znani doslej, ter reči, da je presegel med njimi v štirirazsežnem nadaljevanju stalen vsem opazovalcem. Kakor smo videli, dobimo to ločitev, če odšedemo kvadrat časovnega presledka ali intervala od kvadrata prostorovnega intervala in če najdemo kvadratni koren tiste razlike.

Popolna ločitev je, recimo, stalna vsem opazovalcem. Ali to nam ne pove ničesar o tem, kako je z naravnim potekom. Tisto nam ne pove, zakaj bi naj luna šla s svoje lege dne 8. februarja v svojo lego dne 22. februarja v elipsi, kakor je te videti z zemlje, ne pa v ravni črti ali popolnem krogu. Če bi se premikala v eni teh dveh poti, bi bilo to isto vsem opazovalcem, čeprav bi v resnici ne bilo tako. Če hočemo dobiti naravni zakon, moramo narediti kako hipoteto glede na dejansko vrednost intervala med dogodki.

Einstein si je zamislil naravo tako, da ima celotni štirirazsežni interval med dvema dogodkoma najvišjo vrednost. Če bi se n. pr.

luna premikala po poti, ki bi bila le malo razlika od tiste, ki si jo izbere, potem bi bil celotni interval med dogodkoma, ki sta njena legi dne 8. februarja in 22. februarja, manjši, kakor pa je. To se utegne zdeti izprva precej čudno, zakaj, navajeni intervalom v prostoru ne moremo takoj zapostaviti, kako to, da je pot, ki nima niti za izpiznanje večje sosedje, ista. Ali pripomniti moramo, da nam je računati interval, s katerim se nam je pečati, v hipotetičnem štirirazsežnem nadaljevanju, ne pa v prostoru. In tisti interval je odvisen od razlike med kvadratom prostorovnega in časovnega intervala. To razliko se da povečati s povečanjem prostorovnega presledka. In tako pridemo bliže Einsteinove teorije, če si mislimo, da je luna pot po tisti, po kateri more narediti luna največjo razdaljo v najkrajšem času.

Priznati moramo, da je bila Einsteinova hipoteta samo slučajni dogodek. Bila je le ugibanje, pa nič drugega. Njeno ugotovitev so morala razločiti dejstva skrbnih opazovanj. Natanko ugibanje je bila Newtonova teorija o gibanju snovi v prostem stanju. Newton ali je domneval, da se premika prosta snov v ravni črti, t. j. da vzame najmanjšo prostorinsko razdaljo med dvema točkama na svoji poti. Einstein si je domneval, da se da dejanski dogodek ločiti od naslednjega s največjo štirirazsežno razdaljo. Ali med obema domnevama pa je važna razlika. Newton je mislil o idealnem slučajju, ki se prav težko kdaj pripeti v naravi, kakaj, snov ni nikoli popolnoma prosta. In uvesti je moral silo, če je hotel sploh predočiti svojo domnevo. Ali Einstein je pa računati samo s dejanskimi dogodki. In če bo njegova domneva uspešna, mu ne bo treba uvesti nobene sile izven dogodkov samih.

(Dalje prihodnje sredo.)

Vulkani v službi človeka.

Po G. F. Servianu.

Od kar živi človek, so mu bili vulkani ali ognjeniki samo v strah in nesrečo. Nekoč mu je bil vulkan strašna kazen od bogov ali zlih duhov. Ker ni imel pojma o podzemeljskih silah, ki se izražajo v potresih in odpiranju kraterjev na gorah, iz katerih potem pridri na dan ognjena lava, je vedel to — kakor vse druge prirodne pojave — pripisal "višjim silam". Danes je znanost že pojasnila vzroke vulkanskih izbruhov, ali še zmirom so ognjeniki strašna sila za prebivalce v njih bližini. Z drugimi besedami: vulkani so še vedno le v škodo človeku, ne pa v korist.

In vendar je v vulkanih shranjena nepopolna energija, ki čaka na ključ prosvetljenega človeka, da jo odklene in porabi na ta način, kakor že nekaj časa rabi blisk — elektriko — paro in še precej časa vodo. Ali tudi tu se že avita. Poizkusi se delajo in morda čez sto let ali prej bodo vulkani prenehalo biti strah in groza za človeka, pač pa bodo blagoslov zanj. Plačali bodo človeku star dolg, poplačali vso ogromno škodo, ki so jo naredili tekoni tisoletji.

Zemlja, kot nam pripoveduje geologija, je velikanesko skladišče vročine v svoji sredi, ogromni rezervarij energije. V svojem naravnem stanju je ta vročina in energija brez koristi za zemljino površje; debelina zemljine skorje je prevelika, da bi notranja vročina grela površje kakor je to bilo v onih dobi, ko je bil naš planet še mlad.

Ker torej energija pod zemljo ne gre sama v službo človeka, jo mora človek poiskati in privleči za lase na površje, kakor je privlekel blisk iz oblakov in napeljal vodo iz njenih naravnih strug. Poskusiti je treba tam, kjer ima vulkanična energija največ naravnih odtokov na površje; to je tam, kjer so aktivni vulkani. To je Italija, Havaj, Južna Amerika in druge vulkanične postojanke.

Pod Italijo so ogromne reke vroče lavg, prave žile ognja; raztopljenega kamenja nesaleč pod površjem; v višjih plasteh nad lavo so reke in jezera podzemeljske vode, ki neprenehoma kipi in se izpreminja v paro.

V takem kraju je torej idealen prostor za eksperimente. Že leta 1908. je neki inženir dal na peljati sevi v globoko nedaleč od Vezuvia in dobi je na dan paro, ki ima 302 stopinj Fahrenheit. Para, ki prihaja iz zemlje, je

Meteoriti.

Združene države so jutri stare 147 let. Tisti, ki so jih porodili, so že davno mrtvi. Njih "Izjava neodvisnosti" je star, šastiljiv zgodovinski dokument, ki živi še samo zato, da iz sploševanja do starosti leži v škrinji, enkrat v letu, dne 4. julija se pa privleče na dan in prečita tako kakor se prečita recimo očenaš, potem se položi nazaj v škrinjo do prihodnjega 4. julija.

Združene države so se porodile iz revolucije. To je patrijotičnim Američanom, stoprocentovcem zelo neprijetno, ali nemogoče je zbrisati, kar je milijon in milijonkrat zapisano. Revolucija je porodila Združene države — revolucija proti redni, konstituirani in od Boga postavljeni vladi — krvava revolucija. Vsa poroda je več ali manj krvav — in neprijetno je misliti na porode.

Kg so se rodile Združene države, ni še bilo v Ameriki kapitalizma. Bili so pred vsem farmarji, trgovci in obrtniki na eni strani in sužnji na drugi. Vseh prebivalcev — sužnjev niso šteli — je bilo okrog tri milijone. Nikdar nihče ni mislil, da bo tista grupa kolonij s par milijoni rebelnih duš v dobrih sto letih postala največja in najbogatejša kapitalistična sila na svetu. Revolucija je zasejala dobro seme, med katerim je bilo seveda precej plevla.

Ameriška revolucija, ki je porodila Združene države, je bila politična; v socialno plast družbe ni posegla. Notranja stavba je ostala, samo streha se je spremenila: svobodni Američani se hoteli biti pod svojo streho, ne več pod streho angleškega kralja, ki je bil tiran. Sami so hoteli biti gospodari na zemlji, na kateri so živeli, katero so obogatili in napravili iz nje civilizirano deželo. To je bilo vse.

Revolucionarni očetje, kakor jih radi imenujemo, so bili različni revolucionarni. Nekaj je bilo takih, ki so zahtevali, da se podali svoboda tudi črnočrni sužnjem. Slehamo človeško bitje naj ušiva svobode v novi republiki. Ali večina revolucionarjev je bila še zmanjša starih črkov, da civilizacija ne more obstati brez sužnjev. Kdo bo pa delal? Še drugo naziranje je bilo: svoboda je samo za ljudi, ki imajo duše. Zamorci pa niso imeli duš — in zato niso bili ljudje in ostali so pomočana s plin in mineralno nečistočo, toda temu se je dalo od pomoči in toplota pare je grela hiše in pozneje je kuhala vodo, ki je obratno ispremenjena v paro gonila turbine 300 konjskih sil. To je že lep začetni uspeh.

Drugi taki polizkusi so bili v Čilu v vznožju vulkana Tatío. Zasnovan je našt za dobavo 50,000 konjskih sil gonilne energije direktno iz zemlje, iz vulkana, ki bo gonila stroje za lokalne rudnike, dajala elektriko za železnice in služila še drugim industrijskim in transportnim svrham. Našt še ni izveden radi kroničnega pomanjkanja kapitala.

To so samo skromni posetki. Eksperimenti se bodo nadaljevali in morda pride na vrsto tudi naša Alajka, ki ima ogromne zaloge energije v svojih aktivnih ognjenikih. In ne samo dežele vulkanov, temveč tudi kraji, ki imajo toplote, lahko služijo človeku s svojo podzemeljsko energijo. Vulkani, kadar bodo do dobri obuzdani in vpreženi v službo človeka, bodo gonili železnice in stroje tovarn cele dežele, dajali bodo gorkoto za gretje stanovanj in umetno razgrevanje polja in vrtov, kjerkoli je pomanjkanje naravne toplote, in služili ljudem še na neštete druge načine.

Takrat bodo vulkani premagani.

Čaristi so prišli.

San Francisco, Cal. — Okrog 500 ruskih čaristov — zadnji ostanki bele garde, ki je zadnje jozen pobegnila pred boljševiki iz Sibirie — se je večeraj izkrcalo tu na ameriška tla.

Francija je dobro oborožena.

Berlin, 2. jul. — Ob priliki prihoda rumunskega kralja in kraljice v Varšavo zadnji teden so varšavski listi bahavo poročali, da militaristična sila Poljske in Rumunije, ki sta vazalski Francije, znaša 50 armadnih zborov. Poljski imajo 30, Rumunski pa 20 zborov.

rali sužnji. Tudi takratna ameriška cerkev je bila tega lepega krščanskega gnenja.

Kljub temu so bili očetje revolucionarni. V svoji "Izjavi neodvisnosti" ki se bo jutri tako slovesno štiala — ponekod pa samo še šepetala — so izjavili pred vsem svetom: "Kadar ljudstvo ni več zadovoljno s staro vlado, tedaj ima pravico in dolžnost, da tako vlado strmoglav in si postavi drugo."

Stoprocentovci bodo jutri s potnim delom ponavljali te besede. Mar niso pohujljive in punarske? Za božjo voljo, kam pa pridemo, če to obvelja za vse čase in vse kraje? In vendar se to godi od vseh začetkov prve države na svetu do današnjega dne!

Roditelji Združenih držav — ne vi, toda večina — so se pa kmalu pokesali svoje revolucionarnosti. Komaj 32 let pozneje, ko je divjala v Franciji velika revolucija, so sprejeli zakone proti svobodni govora in tiska, zakone proti tistim, ki so se navlučevali za francoske revolucionarje. Nekaj let prej so se tudi prepirali, kaj naj bodo Združene države: republika ali monarhija. Ni šlo vse gladko ne. Ni bilo vse zlato, kar se danes sveti v knjigah.

Revolucionarni očetje so napisali ustavo, ki je bila res radikalna za tiste čase. Tako je bila radikalna, da je evropske monarhe svijal krč, ko so jo štitali in rimski papeži jo je obsodili za brezbožno. V ustavi ni bilo Boga! In še danes ga ni. Imeniten dokument je bila ustava za tiste čase — za čase, ko še ni bilo strojev, železnic, telegrafa, parnikov, telefona, ne velikih industrij — ko še ni bilo tu stotomiljnega naroda, vsega premešanega ogromnih mest.

Ali danes, čez 147 let, je vse drugače. Nova doba, novo življenje — ustava očetov pa s malimi ispremembami še živi. Nikdar niso očetje mislili, da delajo konstitucijo za 18. celo 19. in za kos 20. stoletja! Ali njihovi sinovi si ne dajo dopovedati, da je ustava stara, da je že davno preživela svojo čas, da je potrebna nova ustava, ki bi odgovarjala sedanjemu času.

Mislite si moža, ki živi 147 let, pa ima še vedno na sebi srajčico, katero so mu oblekli ob njegovem rojstvu!

Ta mož je stric Sam.

Upajmo, da se temeljito preobleče v 20. stoletju.

K. T. B.

Plešo iz domovine.

Ljubljana, v začetku junija 1923. — Pomlad imamo v deželi — in akoro bo poletje; pa letos je izostala vročina in bojazen, da bomo imeli zopet sušo, je bila prezgodnja. Dežuje dovolj in imamo po vsakem dežju zelo hladno vreme, kar v juniju pri nas ni običajno. Vse pa kaže, da bo letos v državi dobra letina. Sedaj z napetostjo pričakujemo, kaj bo de za našo valuto. To je vprašanje, ki dandanes zanima slehernega. Ker smo bili že večkrat ogoljufani v svojih upih, treba vsekakor počakati, kajti zdi se, da ne ostane dolgo na višini, kamor se je povzpela te dni.

Ravnokar so se vrtili vojaški nabori in je bilo potrjenih razmeroma majhno število fantov. V novem vojnem zakonu, ki se ravno sedaj pretreca v parlamentu, je predvidena obvezna vojaška služba na 18 mesecev, ker država šteti. Sicer pa teče življenje svoj po pot dalje. Po deželi in tudi v mestih se dela in pije. Koliko denarja bi se tu prihranilo. V tem oziru imate tam v Ameriki pametne zakone, kajti alkohol je največje zlo za našo ljudstvo.

V zadnjem času je nastalo prav občutno pomanjkanje denarja in ljudje so v velikih saiskah ter mnogi prodajajo hiše in posestva, da v svojih obratih nalože potrebno gotovino.

Politično življenje se je koncentriralo na delo v parlamentu, kjer pripravljajo nove zakone in odredbe. Pod pritiskom težkih življenjskih pogojev pa se vsako briga le bolj zase in za svoje, tako da je nastalo v javnem življenju precejšnje mrtvilo. Nahajmo se pač v dobi samih pričakovanj.

Mleko se je podražilo.

Chicago, Ill. — Cena mleku je zopet poskočila na 14 centov kvort.

POGLAVNA NAZNAJILA S. N. P. J.

URADA PREDSEDNIKA AVNEGA POROTNEGA ODEKA.

Društvo "Groz", št. 74, v
Pittsburghu, Ill., plačuje mesečno vsoto
en dolar v svrhu izobraževalno
ga J. S. Z.

Na sedaj meseca aprila je bil
predlog, da se s plačevan-
jem v ta sklad preneha. Stavljen
je bil tudi protipredlog, ki se
je glasilo, da se plačevanje do
novega leta nadaljuje. Pri gla-
sovanju je dobil predlog večino
glasov.

Predsednik društva je odločil,
da on predlog, dasiravno je isti
sprejel večino glasov, ne mo-
ra smatrati sprejetim. On da sma-
tra predlog kot poruševalni pred-
log in zaradi tega je v smislu do-
lobo v opravičilu potrebno, da
se odda za istega dvotretjinska
večina navzočih glasov.

Brat John Pogačnik, član tega
društva je na to obtožil predse-
dnika društva kršenja pravil. —
Videlo se je društvena poročna
obravnavna ter je bil društveni
oprežen vsake krivde. Brat Po-
gačnik se s tem ni strinjal ter je
vložil priziv na glavni porotni od-
sek.

V svojem prizivu navaja, da bi
društva točka v opravičilu, na
katero se predsednik društva u-
pira, ne smela in ne mogla držati,
ker je nepravilna, nepravilna in
starokopitna. Navaja sraven še,
da v slučaju, ko se je premestila
seja društva od popoldna na do-
poldan, se dotične določbe v o-
pravičilu niso prav nič vpošte-
vale. S tem menda namiguje, da
društvo dotične določbe vpošteva
samo tedaj, kadar se njim vidi u-
mestno. Navaja še več drugih ar-
gumentov, ki se pa več ali manj
ne nanašajo na zadevo, s katero
se imamo baviti in ki je potrebna,
da dofenemo, ali je društveni
predsednik ravnal pravilno ali ne,
ko je zahteval dvotretjinsko ve-
čino za predlog, da se preneha s
nadaljnim plačevanjem v ta
sklad.

Prilili smo do zaključka, da je
ravnal pravilno, če se ne popol-
noma korektno. "Korektno" bi bil
ravnal, če bi bil predložil predlog,
da se preneha s nadaljnim plače-
vanjem, kot tudi protipredlog, da
se s plačevanjem do novega leta
nadaljuje, izven reda tako dolgo,
dokler obstoječi predlog, da se
plačuje, ni bil v smislu določb v o-
pravičilu porušen. Šele kadar bi
se bilo to zgodilo, bi bila stav-
ljena predloga na mestu.

Mi smo pod vtisom, da je dru-
štveni predsednik to gotovo prežl
v ožgled dejstva, da se preneha s
plačevanjem, itak poruši predlog,
da se plačuje. Iz tega razloga se
je smatral opravičenim, zahteva-
ti za njega dvotretjinsko večino
navzočih glasov. Določbe za tako
slučaje se v resnici niso do pičice
vpoštevale, vendar se to lahko o-
prosti. Napaka se vsakemu pripeti,
niti niti izmed nas ni popoln. —
Končen izid je eden in isti.

Če bi bil predlog, da se preneha
s plačevanjem, dobil potrebno
dvotretjinsko večino navzočih
glasov, bi ga bil predsednik vse
eno vpošteval in uradniki bi se
bili ravnali po njem. Ker je ni do-
bil je to znak, da bi je tudi poru-
ševalni predlog stavljen natanko
v smislu določb opravičila, ne
bi mogel dobiti. Nedvomno bi bi-
li vsi tiisti, ki so glasovali proti
predlogu, da se preneha s plače-
vanjem, glasovali tudi proti pred-
logu, da se prej sprejeti sklep po-
ruši. Ker je izid eden in isti, se od
naše strani, predsednika društva
oprosti vsake kaznjive krivde. —
Če pa predsednik ni vpošteval do-
lobo opravičila v času, ko se je
premestila seja, v tem ne moremo
soditi, ker ga takrat nihče ni ob-
tožil.

Kar se pa tiče predbacivanja
br. Pogačnika, da je točka v o-
pravičilu, ki določuje kako se
predlog poruši, nepravilna staro-
kopitna in tako dalje, v tem ostru
mu glavni porotni odbor ne more
pomagati. Mi nimamo pravice kaj
spreminjati v opravičilu, črtati
ali dodati.

Brat Steve Suškalo, član dru-
štva št. 258, v Bellairu, Ohio, s
katerega slučajem smo se že ha-
vili in kateremu smo odklonili
priporočati zadržano bolniško
podpora v izplačitev, se je obrnil
ponovno na nas, ter je nam po-
slal listine, ki postavijo njegov
slučaj v čisto drugo luč.

Listine, ki so nam bile na ras-

polago glede tega slučaja, v da-
su ko smo v njem sklepali, so na-
pravile na nas vtis, da se je o-
peracijo odlašalo samo zaradi od-
škodnine od zavarovalniškega
odelka.

Iz sedaj poslanih listin pa je
razvidno, da se je z njegovo ope-
racijo (za kilo) odlašalo le iz raz-
loga, ker si zdravniki niso bili
edini (bil je preiskani od 6 zdrav-
nikov), če ima kilo ali ne. In ker
se nihče izmed nas ne bi dal ope-
rirati preje, predno bi natanko
vedel, kje bi mu mogla operacija
haaniti, se tudi brat Suškalo ni
dal. To je naravno in mu ne mo-
remo zameriti. Dal se tudi ni iz
razloga, ker če bi se bil dal ope-
rirati preje, predno so zdravniki
kompanije in zdravniki zavaroval-
niškega odelka odredili in pri-
poročali operacijo, bi bil ob od-
škodnino. Vsi ti fakti so jasno
razvidni iz zapisnika obravnave
pred zavarovalniškim oddelkom.
Zapisnik je potrjen s pečati tega
odelka, torej se mora smatrati
merodajnim.

Vpoštevaajo vas to, je bilo skle-
njeno, da se naš preje v tej zave-
di sprejeti sklep poruši, ter da se
bratu Suškalo priporoča bolniška
podpora izplačitev od dneva, ko
se je dal operirati naprej do dne-
va, ko je bil javljen zdravim.

Opozarjal pa bi tukaj br. Suš-
kala in vse člane, kateri so pri-
morani vložiti prizive na glavni
porotni odbor, da naj prilijože
vse, kar je važno in kar se nana-
ša na njih zadevo takoj in ne šele
kadar je takorekdo že prepozno
in je izrek že napravljen.

Skušamo biti pravični, varova-
ti skušamo vsakega člana krivice,
vsega vedni pa nismo. Faktov, ka-
teri nam niso znani, nam niso da-
ni na razpolago, ne moremo ve-
diti, jih ne moremo pri izrekanju
našega mnenja vpoštevat.

Vsak, kdor boče ta opomin vpo-
števal, nam bode olajšal naš po-
sel, prihranil bode delo nam, pri-
hranil pa bode tudi sam sebi si-
tosti in nepravilne.

Brat John Eržen, član društva
št. 24, v Jenny Lindu, Ark., je
bil pvočen od avtomobila in jo
pri tem zadobil poškodbe, na ka-
terih je sedaj bolan. Brat Bervar
tudi član tega društva, ga je ob-
tožil, da je bil pvočen, ker je bil
pijan. Vrčila se je društvena po-
ročna obravnava in društvo je
bratu Erženmu po končani obrav-
navi nakazalo bolniško podporo
Brat Bervar je valed tega vložil
na glavni porotni odbor, ter je to-
žil društvo kršenja pravil.

Po vpogledu v vse listine tika-
jočih se te zadeve, smo prišli do
zaključka, da trditev, da bi bil
br. Eržen pijan, ob času ko se je
zgodila nesreča, ni zadostno pod-
prta s dokazi, da bi mogla biti
merodajna.

Nesreča se je zgodila nekako
ob deveti uri zvečer, torej v času
ko je bila že tema. Doganso je,
da je dotičnik, ki je brata Eržena
povozil, vozil brez luči in s pre-
cejno hitrostjo. Takemu avto-
mobilu se je posebno v temi pre-
cej težko umakniti, pa naj si bo-
de človek potem še tako trezen,
posebno če avtomobil pridrvi od
zadaj.

Naj si je bil brat Eržen ob času,
ko se je nesreča zgodila še trezen
ali pa kot ga dolže nekoliko v
"rošah", nesreča bi se ne bila mo-
gla zgoditi, če bi bil dotičnik, ki
je vozil avtomobil vozil kot se
spodobil, pazil na pot ter imel luči
prižgane.

Vpoštevaajo vas to, je bilo skle-
njeno, da se bratu Erženmu bolni-
ška podpora priporoča v izplači-
tev.

Br. Jos. Kosher, bivši član
društva št. 8, v South Chicagu,
Ill., sedaj član dr. št. 300, v
Braddocku, Pa., je vložil priziv,
ker mu je društvo odklonilo na-
kazati bolniško podporo za čas,
kateroga je bil nesposoben za de-
lo, valed poškodb, katere je zlo-
dobil v tepešu. V njegovem pri-
zivu se je opiral največ na to, da
se mu bolniška podpora odklanja
izplačati valed osebnega sovrašt-
va, katerega goji par članov št.
8 napram njemu, ter, ker mu je
bila podpora izplačana od J. S.
K. J. da bi se mu morala izplačati
tudi od naše strani.

Iz zapisnika preiskave, katero
je društvo valed tega slučaja u-
vedlo, je razvidno sledeče:
Da ni bil trezen, ko je dobil po-
škodbe. Da je bil pretep, pri kate-
rem je bil poškodovan povzročen,
sicer ne od njega samega, pač pa
od njegovega brata. Da je brat
Kosher dotičnega rojaka ki ga je
ranil, prvi udaril.

Iz vseh teh razlogov je bilo
sklenjeno da se bratu Kosherju

bolniška podpora, za katero se
smatra prikrajšanega, ne more
priporočiti v izplačitev.

Brat Kosher bi bil moral do-
tičnega rojaka, ki ga je ranil ta-
koj prijeti sodnijskim potom. Če
je bil on nedolžen, bi mu bila
sodniška dala zadostjenje, dokazal
pa bi potem tudi lahko potom za-
pisnika sodnijske obravnave, da
njega ne zadene nobena krivda.
Bolniška podpora bi se mu bila
v takem slučaju že zdravnej izpla-
čala. Tako postopanje v bi bilo
v smislu pravil.

Da mu je bolniško podporo iz-
plačala neka druga organizacija,
to za nas ne more priti v poštev.
Gotovo ima ta organizacija svoja
pravila, po katerih pa se mi ne
moremo ravnati, ker za nas so
merodajno le naša pravila.

Sestra Sophie Mestan, članica
društva št. 213, v Clintonu, Ind.,
je bila prikrajšana na bolniški
podpori, ker v času njene bolezni,
ki je bila influenza in je trajala
nekako od 21 feb. pa do 11. marca,
ni bila v zadostni zdravniški o-
skrbi.

Društvo toplo priporoča, da bi
se sestri to kršenje pravil za en-
krat prezrlo, ker sestra stanuje
20 milj oddaljena od sedeža dru-
štva, je nadalje mati 9 otrok in je
nevešča vseh jezikov v katerih so
tiskana pravila.

Sklenjeno je bilo od naše stra-
ni, da se sestri nakaže bolniška
podpora za 10 dni, ostalih 8 dni
pa se nji odtrga, kot za kršitev
pravil.

Zaveda br. Louis Samboliča, čla-
na društva št. 252, v Penn. Pa.,
ki je prikrajšan na bolniški pod-
pori, sraven pa tožen tudi kršenja
pravil v vseh točkah, se je pre-
pustila še nadalje v rokah pred-
sednika glavnega porotnega od-
bora, da naj jo on uredi po navo-
ditu, večine ostalih odborikov.
Podrobnosti tega slučaja bode
poročal na tem mestu, kdor bode
uravnal.

John Underwood,
Martin Zelemnikar,
Fred A. Vidar,
John Terbell,
John Goršek.

PROLETAREC

je slovensko glasilo socialistič-
ne stranke v Ameriki. Vaak
delavec in rojak, ki se zanima
za socializem, bi ga moral red-
no čitati, ker vam kaže

prave slike socializma
Naročnina znaša \$3.00 na
leto, \$1.75 na pol leta.

Naslov: PROLETAREC,
2630 W. 29th St.,
CHICAGO, ILLINOIS.

Pišite po naš cenik knjig!

KRANJSKE KLOBASE IN DOMAČE PREKAJENO MESO.

Pripraviš po starokrajaki legi
s finim okusom, niste že jedli tak
okusnega mesa na klobas od kar ste
zapustili staro domovino, kot je mo-
jega izdelka meso. Na stotine zado-
voljnih odjemalcev se imam v tem
kratkem času. Pišite še danes, da se
prepričate. Jas nisem predal od
vaz. Stric nam vam vse to prinese
lahko vsak dan po pošti. Pošljim po
vsi Ameriki in ne manj od 10 funtov,
za nedolžen čas plačam poštino,
ako pošljete denar v naprej. Cena
prekajeno meso in klobase po 35c
za funt.

JOS. LESKOVAR,
610 — 14th St., Racine, Wis.

Velika julijska razprodaja kovčkov.

Veliko—veliko naših slovanskih odjemalcev se je prepričalo, da s kupovanjem

KOVČKOV, MALIH TORBIC IN ROČNIH KOVČKOV NA NAŠI JULJSKI

RAZPRODAJI POMENI PRECEJ PRIHRANITI PRI CENI. Prepričani so, da

imajo največjo izbero kovčkov, torbic in ročnih kovčkov izdelanih od najboljše

tovarne kovčkov v ti deželi—po najnižji ceni. Se vam priporočamo, da si

pridete ogledat.

Na vašo uslugo in vam na razpolago je naš slo-

vanski oddelek vedno pripravljen postreči vam z

našimi izkušenimi slovanskimi prodajalci.

Kupujte vedno od našega slovanskega tolmača

v našem slovanskem oddelku, ki se nahaja

v prtiličju na vrodu 5th avenue ulice.

Velika julijska razprodaja kovčkov.

Veliko—veliko naših slovanskih odjemalcev se je prepričalo, da s kupovanjem

KOVČKOV, MALIH TORBIC IN ROČNIH KOVČKOV NA NAŠI JULJSKI

RAZPRODAJI POMENI PRECEJ PRIHRANITI PRI CENI. Prepričani so, da

imajo največjo izbero kovčkov, torbic in ročnih kovčkov izdelanih od najboljše

tovarne kovčkov v ti deželi—po najnižji ceni. Se vam priporočamo, da si

pridete ogledat.

Na vašo uslugo in vam na razpolago je naš slo-

vanski oddelek vedno pripravljen postreči vam z

našimi izkušenimi slovanskimi prodajalci.

Kupujte vedno od našega slovanskega tolmača

v našem slovanskem oddelku, ki se nahaja

v prtiličju na vrodu 5th avenue ulice.

Velika julijska razprodaja kovčkov.

Veliko—veliko naših slovanskih odjemalcev se je prepričalo, da s kupovanjem

KOVČKOV, MALIH TORBIC IN ROČNIH KOVČKOV NA NAŠI JULJSKI

RAZPRODAJI POMENI PRECEJ PRIHRANITI PRI CENI. Prepričani so, da

imajo največjo izbero kovčkov, torbic in ročnih kovčkov izdelanih od najboljše

tovarne kovčkov v ti deželi—po najnižji ceni. Se vam priporočamo, da si

pridete ogledat.

JUGOSLOVANI POZOR!

Naznanjam, da imam v Pitts-
burghu in ti okolici edino Sloven-
sko delavnico za izdelovanje pla-
no, harmonik in koncertin, po-
pravilam vseh vrst izdelka muzi-
kalične instrumente. Kupujem
stare že rabljene instrumente in
v zalogi imam tudi izvrstne kon-
certine iz Nemčije.

Ob ti priliki iščem pomagala
ali pa enega za v kompanijo. Se
priporočam za naročila, vaš rojak:

FRANK DRAŽUMERICH,
5122 Butler St. Pittsburgh, Pa.

FARMA NAPRODAJ

Proda se 32 akrov obsegajo-
ča farma. Izvrstna prilika se
nudi onemu, ki ima veselje in
dovolj moči. Stiri sobna nova
hiša, hlev in nekaj poljedelake-
ga orodja, dva konja, ena kra-
va, 50 kokoši, dve svinji. Vse
to prodam, ker mi nimogode do-
biti v Ameriko sina iz starega
kraja, bom pa jaz šel tja, ker
mi nima kdo obdelovati. Far-
ma leži le 15 min. do postaje
in 4-5 milje do mesta Greens-
burg. Tukaj okoli je pet pre-
mogorov, ki so oddaljeni le
20 minut en od drugega. V
mesto Crab Tree je 15 minut
hoda. Tu dela sedaj vsak in
še precej dobro zasluži. Pod
mojo zemljo je tudi premog in
jaz sem kupil vse skupaj. Če
kdo kupi bode lahko prodal
premog. Farma je vsa zasaje-
na in po sejano vsega dovolj in
vse ograjeno redi se lahko več
glav živine in prašičev ter če
ima družino lahko vozi mleko
v kolonijo, menl nima kdo de-
lati sam sem. Torej če kate-
rega veseli kupiti to farmo naj
se oglasi na naslov: Mike Aj-
ster, P. O. box 252, Crabtree,
Pa. (West. Moreland Co.)

Adv.

Anton Zbašnik, JAVNI NOTAR,

Room 206 Bakewell Bldg.,
PITTSBURGH, PA.
(Nasproti sodnije)

Se priporoča rojakom v vseh
notarskih poslih. Pišite ali
pridite osebno. Cene nizke, delo
točno in pravilno.

Dr. Lorenz

642 Penn Ave.,
Pittsburgh, Pa.

EDINI SLOVENSKE GOVORECI
ZDRAVNIK SPECIJALIST
MOSKIH BOLEZNI.

Moja stroka je zdravljenje akutnih in
kroničnih bolezni. Jas sem že zdra-
vil nad 23 letov imam sluhajo v
vseh bolnišnicah in kar imam slovensko
zato vam morem popolnoma razumeti
in spoznati vaše bolezni, da vas z
zdravim in vsem moč in sodelje.
Škusi 23 let sem pridobil posebno
sluhajo pri zdravljenju moskih bo-
lezni.

Jas zdravim neustojljive hri, ma-
nušje in lise po telesu, bolovni v grlu,
izpadanje las, hudo vnetje v očeh,
vnetje ušes, solzavost, življenjske bolezni
v trebuhu, lednicah, jetrih, lednicah,
rumenice revmatizem, katar, slabo
naduho itd.

Uradno ura: V ponedeljek, orede
in petek od 9. do 12. ure, v sredo
in torek, četrtak in sobota od 9. do
poldne, v četrtek in petek od 10. do
poldne.

RAD BI IZVEDEL

za svojega brata John Poje doma
iz Babnega Polja pri Ložu na No-
tranjaku. Iščem ga valed zelo
važnih stvari, pa ker on sam ne
zna pisati in na brati se torej
obračam da vas cenjeni rojaki, če
kdo va za njegov naslov, da mi ga
naznanite, za kgr se vam privolji
povrniti vse stroške. Jakob Poje,
837 East 139th Street, Cleveland,
Ohio. (Adv.)

VAŽNO ZA GOSPO- DINJE!

Ravnokar je izšla "Slovenska
kuharka" knjiga. Velika izda-
ja s mnogimi slikami v besedi-
lu in več barvanimi tabelami.
Knjiga obsega 700 strani, 193
slik naravne barve. Cena o-
kusno opremljeni v platno ve-
sani knjigi je \$5.50.

Istotako se dobi pri meni sa-
nimiva knjiga "Na Kravih po-
ljanah". Cena je le \$1.50. Na-
roča se pri:

Jerry Alesh,
Knjigotriec,
6223 Glass Avenue,
Cleveland, Ohio.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje
ljudstva. Ako se strinjaš z nje-
mi idejami, podpiraj trgovce, ki
oglašajo v Prosveti. — V zalogi
imam vse blago za vsakdanje po-
trebitine po smerni ceni.

ANTON ZORNIE,
Hermist, Pa.

Rojaki v Chicagu in okolici!

kadar želite kupiti kako zemljišče ali posestvo v mestu
posebno prilika se vam nudi sedaj v NOVI naselbini
na Hinsdale, Ill., za nakup zemljišče v kosh po en akor
ali več, cena je zmerna.

THOS. S. COUSINS & CO., Real Estate, Investments.

Za pojasnila in cene oglašite se pri Slovencu za-
stopniku:
Joseph Steblay, 2429 So. Central Park Av., Chicago, Ill.
Telefon Crawford 1484.

ODVETNIŠKA IN JAVNO-NOTARSKA PISARNA

F. A. BOGADEK,

200-203 WALSH BUILDING,
434 DIAMOND STREET
PITTSBURGH, PA.

REGALIJE ZASTAVE

in tako vse društvene potrebe za smerne cene in dobro blago.
Obrnite se na:

EMIL BACHMAN, Inc., CHICAGO, ILL.

F. KERŽE

3142 N. E. Dallas Rd.
CLEVELAND, O.

S. N. P. J. društvom:

Kadar naročate zastave, rega-
lije in drugo, pazite na moje ime
in naslov če hočete dobiti naj-
boljše blago za najnižje cene.

Nadri in vsoci ZASTONJ.

Regalije in vse dru-
štvene potrebitine.
Garantiramo dele in
blago. Izdelajo po
amerih cenah val
rojak

Victor Navinšek, 331 GREEVE STREET,
CONEMAUGH, PA.

Velika julijska razprodaja kovčkov.

Veliko—veliko naših slovanskih odjemalcev se je prepričalo, da s kupovanjem

KOVČKOV, MALIH TORBIC IN ROČNIH KOVČKOV NA NAŠI JULJSKI

RAZPRODAJI POMENI PRECEJ PRIHRANITI PRI CENI. Prepričani so, da

imajo največjo izbero kovčkov, torbic in ročnih kovčkov izdelanih od najboljše

tovarne kovčkov v ti deželi—po najnižji ceni. Se vam priporočamo, da si

pridete ogledat.

Na vašo uslugo in vam na razpolago je naš slo-

vanski oddelek vedno pripravljen postreči vam z

našimi izkušenimi slovanskimi prodajalci.

Kupujte vedno od našega slovanskega tolmača

v našem slovanskem oddelku, ki se nahaja

v prtiličju na vrodu 5th avenue ulice.

Velika julijska razprodaja kovčkov.

Veliko—veliko naših slovanskih odjemalcev se je prepričalo, da s kupovanjem

KOVČKOV, MALIH TORBIC IN ROČNIH KOVČKOV NA NAŠI JULJSKI

RAZPRODAJI POMENI PRECEJ PRIHRANITI PRI CENI

**Zopet nekaj
za vas.**

.....

IMENIK

imjernih društva S. N. P. J.

1. Chicago, Ill. — Pred. J. J. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. ...
9. ...
10. ...
11. ...
12. ...
13. ...
14. ...
15. ...
16. ...
17. ...
18. ...
19. ...
20. ...
21. ...
22. ...
23. ...
24. ...
25. ...
26. ...
27. ...
28. ...
29. ...
30. ...
31. ...
32. ...
33. ...
34. ...
35. ...
36. ...
37. ...
38. ...
39. ...
40. ...
41. ...
42. ...
43. ...
44. ...
45. ...
46. ...
47. ...
48. ...
49. ...
50. ...
51. ...
52. ...
53. ...
54. ...
55. ...
56. ...
57. ...
58. ...
59. ...
60. ...
61. ...
62. ...
63. ...
64. ...
65. ...
66. ...
67. ...
68. ...
69. ...
70. ...
71. ...
72. ...
73. ...
74. ...
75. ...
76. ...
77. ...
78. ...
79. ...
80. ...
81. ...
82. ...
83. ...
84. ...
85. ...
86. ...
87. ...
88. ...
89. ...
90. ...
91. ...
92. ...
93. ...
94. ...
95. ...
96. ...
97. ...
98. ...
99. ...
100. ...

101. ...
102. ...
103. ...
104. ...
105. ...
106. ...
107. ...
108. ...
109. ...
110. ...
111. ...
112. ...
113. ...
114. ...
115. ...
116. ...
117. ...
118. ...
119. ...
120. ...
121. ...
122. ...
123. ...
124. ...
125. ...
126. ...
127. ...
128. ...
129. ...
130. ...
131. ...
132. ...
133. ...
134. ...
135. ...
136. ...
137. ...
138. ...
139. ...
140. ...
141. ...
142. ...
143. ...
144. ...
145. ...
146. ...
147. ...
148. ...
149. ...
150. ...
151. ...
152. ...
153. ...
154. ...
155. ...
156. ...
157. ...
158. ...
159. ...
160. ...
161. ...
162. ...
163. ...
164. ...
165. ...
166. ...
167. ...
168. ...
169. ...
170. ...
171. ...
172. ...
173. ...
174. ...
175. ...
176. ...
177. ...
178. ...
179. ...
180. ...
181. ...
182. ...
183. ...
184. ...
185. ...
186. ...
187. ...
188. ...
189. ...
190. ...
191. ...
192. ...
193. ...
194. ...
195. ...
196. ...
197. ...
198. ...
199. ...
200. ...

201. ...
202. ...
203. ...
204. ...
205. ...
206. ...
207. ...
208. ...
209. ...
210. ...
211. ...
212. ...
213. ...
214. ...
215. ...
216. ...
217. ...
218. ...
219. ...
220. ...
221. ...
222. ...
223. ...
224. ...
225. ...
226. ...
227. ...
228. ...
229. ...
230. ...
231. ...
232. ...
233. ...
234. ...
235. ...
236. ...
237. ...
238. ...
239. ...
240. ...
241. ...
242. ...
243. ...
244. ...
245. ...
246. ...
247. ...
248. ...
249. ...
250. ...
251. ...
252. ...
253. ...
254. ...
255. ...
256. ...
257. ...
258. ...
259. ...
260. ...
261. ...
262. ...
263. ...
264. ...
265. ...
266. ...
267. ...
268. ...
269. ...
270. ...
271. ...
272. ...
273. ...
274. ...
275. ...
276. ...
277. ...
278. ...
279. ...
280. ...
281. ...
282. ...
283. ...
284. ...
285. ...
286. ...
287. ...
288. ...
289. ...
290. ...
291. ...
292. ...
293. ...
294. ...
295. ...
296. ...
297. ...
298. ...
299. ...
300. ...

Skrivnos
dobro ka
je v pomanjkanju

Francove cikori

v navadni kavi. Kakor oolija jed, tako prideni cikorijo.

Zboljša vsako kavo—jo naredi okusnejšo—priljubljani vonj in slast, po katerem hrepenjatelji kave.

Vprašajte grocerista
Za pravo Francovo cikorijo: on jo ima. Poskusite jo in videli boste izboljšek.

Pazite na
kavin mlin.

Na vsakem
zavoju

HEINR. FRANCK SONS, Inc., FLUSHING, N. Y.

NAJVEČJA SLOVENSKA ZLATARSKA TRGOVINA

Frank Černe

6033 ST. CLAIR AVE., CLEVELAND, O.

Zvez, broške, zapestnice, diamantne prstane in lavalirje, verižice i. t. d.

POPRAVLJAMO: ure in drugo zlatništvo po nizki

PODRUZNICA
Columbla Gramofonov
in gramofonskih plošč. Slovenskih in drugih. Prodajamo na mesečna odplačila. Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno ali pa osebno vprašajte za cene predno drugod kupite.
Najboljše blago. Najnižje cene.

Največja slovenska tiskarna v Ameriki

Narodna Tiskarna

2146-48-50 Blue Island Ave., Chicago, Illinois

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.—"PROSVETA" se tiska v naši tiskarni.

DENAR V STARO DOMOVINO

Za Jugoslavijo:	Za Italijo:
100 dinar \$ 1.40	100 lir \$ 1.40
1000 dinar 12.00	500 lir 7.00
10000 dinar 118.00	1000 lir 140.00

Izdelujemo notarska dela za tujak in stari kraj. Posojila in vzamemo posojila na prve knjižbe (Mortgage). Prodajamo farme in hile.

MLADIČ & POLÁČEK,
1334 West 18th Street CHICAGO.

Nuga-Tone

Uspehi v dvadseh ali so pa vrne denar

Proizvaja bogato rdečo kri, močnejše stanovitne živce, življenja polne močke in ženske.

Če ste slabega zdravja in pri slabi moči, če se vam spominjate mračni in vaše telo mračni, če ste se že navadili jemati pomirjiva in nervotična sredstva, potem potrebujete Nuga-Tone, in izpridite boste, kako hitro se boste izboljšali. Nuga-Tone je zdravilo, ki vsebuje vse potrebne snovi za krepitev krvi, za izboljšanje srčnega dela, za izboljšanje živčnega sistema, za izboljšanje apetita, za izboljšanje spanja, za izboljšanje celotnega zdravja. Nuga-Tone je zdravilo, ki vsebuje vse potrebne snovi za krepitev krvi, za izboljšanje srčnega dela, za izboljšanje živčnega sistema, za izboljšanje apetita, za izboljšanje spanja, za izboljšanje celotnega zdravja.

NAŠA POPOLNA GARANCIJA.—Če Nuga-Tone ne bo deloval, vam vrne denar. Če Nuga-Tone deluje, vam vrne denar. Če Nuga-Tone deluje, vam vrne denar. Če Nuga-Tone deluje, vam vrne denar.

National Laboratory, 5. 22, 1018 So. Wabash Ave., Chicago, Ill.